

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Parallela Geographiae Veteris Et Novae

Parallela Geographica Italiae Veteris Et Novae

Briet, Philippe

Parisiis, 1649

§. 1. Historica Hetruriæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13120

DITIO MAGNI DUCIS, seu VERA HETRURIA.	VETVS	AGER FLO- REN- TINVS	{	Ditio Florentina cis Apenninum, seu Tusca.	{ Florentia: Florence.
				Ditio Flor. trans Apenninum, seu Romandiola Florentina.	
	NIVM.	AGER PISANVS.	{	Continens. Pifa: <i>Pife.</i>	
				Insulæ. <i>Melloria. Gorgona.</i>	
	NOVVM DOMI- NIVM.	AGER SE- NENSIS	{	Pars Mediterranea: <i>Sienne.</i>	{ <i>Grosseto.</i>
Pars Maritima, seu <i>Maremma</i> Insulæ: <i>Iluæ Elbe: Giglio, &c.</i>					
DITIONES MINORES INSERTÆ IN TUSCIAM	{	Dominium Plumbinense cum Iluâ Insulâ.			
		Status Præsidij: <i>Porto Hercole, &c.</i>			
		Comitatus Petiliani: <i>Petiglian.</i>			
		Ditio Radicofania: <i>Radicofani.</i>			
		Patrimonium Sancti Petri, cui insertus Comitatus Castrensis <i>de Castro, & Ronciglione</i> , de quibus in Statu Pontificio.			

§. I. Historica Hetruria.

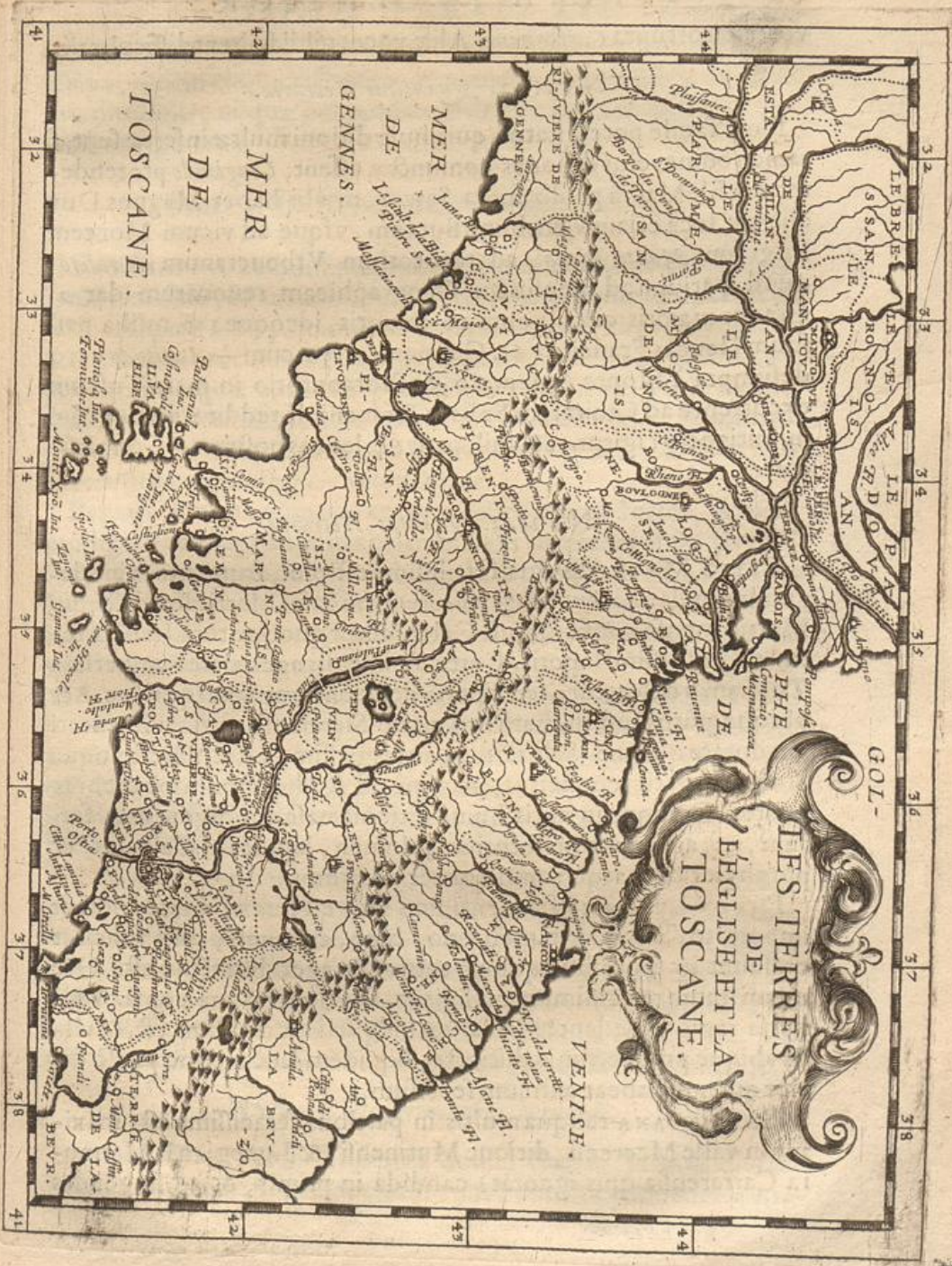
NVM. I. Nomen.

HETRURIAE nomen hæsit ditioni Magni Ducis, quia præcipua est, & maxima ut præmonuimus. Statuerat & Pontifex Cosmum Magnum Regem Hetruriae creare, sed cum id nimiam Duci conflaret inuidiam destitit: Atenim anno 1559. hunc Magnum Ducem Hetruriae creauit, quæ appellatio deinceps seruata est, licet aliqui Principes reclamarent.

LUNIGIANA verò nomen accepit ab vrbe Luna, cuius iam tantum visuntur rudera.

GRAFINTIANA, aliter CARFERONTIANA *Carfagnana*, nomen habere creditur, à oppido Caferoniano hodie *Petra Santa*, quam vocem ait Leander significare *Posterius Feronium*, vnde nata

VOX

entia
nce.
ras
Città
le.

Co-
cilio-
Pon-

cipuz
num
con-
Dulicèc

siam

no-
ants,
nata
vox

vox est corrupta *Carfignana*. Aliæ voces nihil habent difficultatis.

N V M. 2. *Quantitas Hetrurie.*

NON facilè potest statui, quia huic ditioni multæ infertæ sunt, si tamen omnes eius ditiones coniunctæ essent, *Longitudo* protenderetur à Fl. Macrà paulò supra Sarzanam vbi habet Magnus Dux aliquot loca etiam vltra hunc fluuium, vsque ad vicum Montem Frigidum *Monte Fredo*, ad territorium Vrbeuetanum *d'Oruico*, quod spatium ad mensuram Geographicam reuocatum dat 2. Gradus maioris circuli cum 10. minutis, ideóque 130. millia passuum, leucas Francicas 65. Germanicas 32. cum $\frac{1}{2}$. *Latitudo* verò desumpta à Monte Argentaro, & Promontorio in mare Tuscum excurrente ad Ciuitatem Solis in Romaniolâ reddit 2. gradus cum minutis octo: igitur 128. mil. pass. 64. leucas nostrates, Germanicas 32.

N V M. 3. *Qualitas Hetrurie.*

DITIO MAGNI DVVIS fertilissima est olei, frumenti, vini, leguminum: laudantur in agro Florentino casei Martiolini dicti, qui Martio mense conficiuntur. Celebrantur quoque totâ Italiâ Aretini exquisitissimi saporis. Certè Siennensis ager aleret vniuersam Tusciam si coleretur; sed operis deficientibus iam squallet. Aër vbiq; purus nisi in maritimâ parte Siennensis agri, vbi exteri vix durare queunt. Salutaribus aquis passim scatet. Hic quoque plurimum serici conficitur, maximè ad Radicosanum ob crebras Moros. Denique in agris huius ditionis nascitur argentum, ferrum, æs, atramentum sutorium, alumen, lapides alabastrites, & porphyreticus, atq; omnis generis marmora.

DITIO LVCENSIS frumenti non satis est ferax, quare indiget importato; abundat tamen vino, oleo, castaneis, quæ feliciter crescunt in montibus quibus totus ille ager distinctus est. Hic etiam linum tenuissimum colligitur, sed non magnâ copiâ. Vniuersa regio accedente incolarum industriâ amœnissima est, & vilis vbiq; pulcherrimis distincta, siquidem Lucæ nemo paulò ditior qui non habeat æstiuum secessum.

GRAFINIANA reliqua multis in partibus feracissima est, maximè in valle Macrensi, ditione Mutinensi, & Lunegianâ. Marmora Carrarenfia quis ignorat? candida in primis, & ad fingendas

statuas exquisitissima. Vno verbo toto in hoc tractu vina generosissima, oleum exquisitissimum, vt taceam de metallicis ferri, & æris ditissimis, ad quæ purganda non defunt ligna in dorso, & radicibus Apennini.

NVM. 4. *De Moribus incolarum huius ditonis.*

FLORENTINI callidissimi sunt, & mercimoniis dediti, in quæ feruntur auidè, etiam nobiles. Diuites sunt in primis ex pannis & serico. Operæ nihil parcunt vt damnum euitent. In præliis optimi & sagaces habentur exploratores: de victoriâ tantum cogitant, de prædâ nihil, quæ virtus eis plerumque saluti fuit. Parci naturâ sunt, & tenaces. Ægrè admodum condonant iniurias, & zelotypiâ laborare dicuntur. Delicatè loquuntur in primis, & dialectus Florentina cæteris Italicis antepositur.

PISANI ad arma olim nati credebantur, omnes fortes, & vitæ prodigi, quæ magnanimitas etiamnum in iis elucet dum incumbunt in rem militarem. Quàm magnam & potentem olim habuere Rempublicam: quæ discordiis potiùs, quàm imbecillitate defecit. Iam eorum plerique literis vacant, & erudito perfruuntur otio, ex quo libertatem amiserunt.

SENESENS minùs attenti sunt ad rem suam, quàm reliqui Tusci, in victu splendidi, philoxeni, liberales. Nulla gens pro libertate acriùs pugnavit, cuius virtutis venerunt quoque in partem fœminæ. Aliquot annos iugum tulere impatientiùs, sed illud molliuit liberalitate suâ Magnus Dux, dum eis sæpe in annonæ caritate subuenit.

LVCENSES creduntur esse optimæ indolis, ingeniosi, solertes philoxeni, prudentes & libertatis suæ peramantes. Quamquam enim vicinum habeant Principem & cautum & potentem, & qui eis insidiatur (quia Luca olim Pisaniis vt aiunt subdita erat) ita tamen se gessere, vt eos ille non posset inuadere sine manifestâ iniuriâ. Vulgus hic nobiles impensiùs colit. Linguâ vtuntur iam minùs delicatâ. Parci sunt in rebus priuatis, magnifici in publicis.

NVM. 5. *De Principibus Mediceis.*

ANNO Christi 1530. Florentiâ deditâ Carolo V. post diuturnam obsidionem, sicut Imperator cum Pontifice conuenerat Ale-

xium Mediceum nothum Laurentij Ducem creavit. Sed dum ille se gerit impotētius interfectus est à Laurētio ei in Principatu proximo. Verūm dum ille fugit admisso crimine, Mediceæ factionis Principes Cosmum elegerunt tantūm annos 16. natum, qui matre licet dissuadente Principatum adiit, & demum ditionem suam sapientissimè ordinavit. Duxit vxorem filiam Petri Toletani Neapolitani Proregis, & Carolo V. semper charissimus fuit. Senensis Resp. diu luctata Gallis tandem victis & emissis, in potestatem Cæsaris venit primūm, postea à Philippo secundo concessa est Cosmo anno 1557. reseruatūm tantūm aliquot oppidis oræ maritimæ, scilicet Populonij ditione *l'Etat de Piombino*, & Præsidij statu, vbi *Porto Hercole*. Quomodo Cosmum Regem Pontifex creare voluerit, & vt constituerit Magnum Ducem suprà innuimus. Filium suum iugulavit eodem pugione, quo fratrem hic interemerat. Eius sibi profapiam vno aspectu videndam sistimus.

MAGNVS	FRANCISCVS	}	PHILIPPVS qui infans obiit.
	DVX		ELEONORA vxor Ducis Mantuani.
COSMVS	II.	}	MARIA vxor Henrici Magni Francor. Regis.
seu			GARSIAS à patre iugularus.
			IOANNES à fratre Garsiâ confossus.
Primus,	FERDINANDVS	}	COSMVS Tertius Princeps Tusciæ, & hæres.
DVX			
PRIMVS	DVX	}	CAROLVS MEDICÆVS Cardinalis.
TVSCIÆ			III.
			LEOPOLDVS.
			CAROLVS Cardinalis Tusciæ.
			LAVRENTIYS Medicæus.

NVM. 6. De Politia Magni Ducatus Hetruriæ.

Dvx hîc potest omnia, & Consilium eius priuatum ex paucis admodum constat: Indubiis & arduis adhibet Consultores 12. Nobiles, partim Doctores, partim in Legationibus versatos

apud exteros Principes. In rebus bellicis interrogare solet Tribunos militares qui experientiâ cæteris præcellunt. Crimina capitalia ad Cancellarium Principis, & Secretarios solent referri. Florentiæ & Senis nihil immutatum de iure, quo tempore libertatis utebantur.

OPES PRINCIPIS. Ordinarius eiusreditus est, terdecies centena millia ducatorum, hoc est ut loquimur millio vnus cum trecentis ducatorum millibus, ex quâ summâ expendit octies centena millia in præsidia, in peditum, equitumque turmas atque alas. Impensæ maritimæ huc non veniunt in rationem, nam colliguntur ex decimis Cleri, ordine S. Stephani, & spoliis hostium. Cùm res exigit petere potest à suis subditis mutuam summam, modò ea non excedat 5. millia ducatorum, rùmque eis assignat redditus suos ut summam oblatam recuperare queant; sicque facillè, & breui tempore ingentem summam conficere potest, nemine reclamante, aut tergiuersante, ne gratiâ sui Principis excidat. Certè Ferdinandus Dux seposuisse dicitur 10. aut ut alij volunt 20. milliones, præter gemmas, & monilia maximi pretij. Fruitur & in regno Neapolitano Principatu **CAPISTRANI**, ex quo percipit quotannis 27. millia aureorum. Possidet & aliquid in Hispaniâ, quare se adoptari curat inter indigenas diplomate Regio, ut taceam hîc quatuor Palatia Romæ cum 7. millibus aureorum annui fructus.

VIRES MILITARES TERRESTRES. Habet Dux perpetuò descriptam militiam 36. aut 38. millium peditum, qui statis diebus per Tribunos & Centuriones suos ad arma exercentur. Ab hac militiâ nemo excluditur præter Clericos, & Scholares. Qui autem militant magnis fruuntur privilegiis. Potest autem Dux copias illas Florentiam euocare facillè, quia hæc sita est in medio ditionis. Habet & fossores suos atque operas *Gastadours*, quibus vitur tempore pacis ad muniendas, aut instaurandas arces. Prætorianos Heluetios centum habet sui corporis Stipatores armatos lorica, & pila *hallebarde*, Cataphractos equites centum alit, Velites quadringentos, præter nobilium luculentam turmam quæ Principem numquam deserit. Equestres copiæ mille quingentos non superât, de præfidiariis statui non potest, quia numerus modò augetur, modò minuitur, ut res postulant.

MARITIMÆ VIRES. Mari Dux plurimùm potuit, ex quo Cosmus Magnus à Carolo V. obtinuit Iluam Insulam cedentibus

spontè Apianis. Tum enim portum Ferratum muniuit, & Cosmopolin condidit, vt dicemus in Iluâ Inf. Hic portus maximarum nauium capax, & armamentarium alterum, nam primum Pisis erat. Educebat olim 12. triremes, aliquot hexeres *des Galeasses*, Gaulos maiores duos *deux Galions*, quibus utebatur ad merces subuehendas. Porro ad robur militiæ maritimæ anno 1571. Columbus instituit ordinem S. Stephani, cui præest Dux ipse. Ordo is auctus est multis priuilegiis à Pio V. Pontifice. Equites numerat LX. ex diuersis nationibus, Commendas habet centum, & 30. millia ducatorum. Tormenta bellica plurima in dies conflant, certè 150. Florentiæ pulcherrima visuntur.

NVM. 7. De Lucensi Rep. eiusque Politia.

LUCENSIS ciuitas maximè creuit cùm Castrucio Castricano tyrannidem Florentiæ exercente oppressi ciues Florentiâ excessere, & serici panni cõficiendi artem in hanc urbem potissimùm inuexere. Libertate fruituriam ab anno Christi 1436. Et Reip. huius fundamentum est, Senatus per quem magistratus & leges constituuntur. Sed Senatus ex tribus hominum generibus constat: alij enim Senatores sunt ordinarij, eamque dignitatem per annum exercent; alij extraordinarij, & prout videtur è Rep. à prioribus assumuntur; alij denique subrogantur in locum demortuorum, & eorum quoque annum munus est. Senatores in vniuersum centum sexaginta, vt plurimùm ordinarij centum viginti. Iam ciuitas vniuersa distributa est in 3. partes: 1. dicitur S. Saluatoris: 2. S. Paulini: 3. S. Mauritij, ex tribus his partibus terni seliguntur, qui supremum magistratum constituunt, quem *Signoriam* vocant, quibus additur Vexillifer vulgò *Gonfalonarius*, Reip. caput, qui per vices primò ex primâ parte, deinde ex secundâ, ac demum ex tertia seligitur. Tertio quoque anno eliguntur, & excepto Gonfalonario, singuli dicuntur *Antiani*. La *Signoria* palatio se continet, & sumptibus publicis alitur, nec exire potest sine capitis periculo. Ex iis Commendator eligitur; tres à secretis qui de crimine maiestatis iudicant, & in hac parte Gonfalonario præcellunt. De alijs magistratibus legatur liber de Italiæ Principibus, in quo hi satis accuratè expressi sunt, atque distincti.

VIRES. In ditione suâ numerant Lucenses 18. millia expedito-

rum militum; duo millia ex Grafinianâ educere possunt, qui omnibus Italicis anteponuntur. In vrbe tres Tribuni, singuli in singulis partibus, quibus parent duo millia expeditissimorum hominum. Itaque dum res flagitat momento temporis sex hominum millia disponuntur. Vrbs maioribus propugnaculis vndecim præcingitur & munitur, & in singulis milites 50. cum *Commissario* vt vocant; vrbs hæc accuratissimè seruatur. In vrbe quoque horrea publica quibus Status vniuersus annos duos ali possit, ipsa ciuitas Luca annis septem si obsideretur, quare identidem frumenta, &c. mutantur. Centum milites ab urbano magistratu eliguntur, quorum patria quinque milliariibus absit à ciuitate, sed hi neque Lucenses esse possunt, neque subditi Magni Ducis, neque plures quàm quinque ex eodem oppido, seu vico. Iis capitale est noctu muros vrbs conscendere, solis enim ciuibus custodia vrbs nocturna committitur.

DIVITIÆ. Reditus eius Reip. sunt centum quinquaginta millia aureorum, ex solis vectigalibus serici, salis, farinae, & omnium mercium: hinc quoque ex publicis furnis aliquid pecuniæ conficitur, omnes denique in Remp. benè animati atque libertatem, se suâque omnia commodis publicis libentissimè deuouent.

N V M. 8. *De aliis Principibus Hetruriae.*

REX HISPANIÆ antea duas ditiones habebat, aut seruabat in Hetruriâ, ditionem Plumbinensem cum parte Insulæ Iluæ, & Statum Præsidij, vbi Portus Hercules *Porto Hercule*, Orbitellum, & Telamon Portus *Orbitello*, & *Telamone*. Pendebat harum ditionum regimen à Prorege Neapolitano, quoniam ab eo faciliùs iuari possunt. Nunc Plumbinensem agrum & partem Iluæ perdidit, Galli accuratè seruant.

PRINCEPS MASSÆ, & MARCHIO CARRERÆ ex Cibis oriundus est, qui teste Sansouino origine Græci sunt: ex hac familia orti duo Pontifices summi, & 8. Cardinales. Sub initium huius sæculi huic ditioni præerat Albericus Cibo, quo annitente factus est Principatus, qui antea tantùm Marchionatus erat. Is duxerat Ricardam Malespinam, vnde factum est, vt deinceps Malespinæ nomen Ciborum nomini adiungeretur; ex eâ suscepit Alderanum qui reliquit tres filios, Carolum, Alexandrum, & Ferdinandum,

& ante patrem obiit; in præsentia Carolus rerum potitur. Tractatus de Principibus Italiz ei tribuit annuireditus octoginta aureorum millia; alij quinquaginta, alij denique tantum viginti octo millia. Aiunt etiam eum esse in clientela Regis Hispaniz, & ab eo percipere quotannis tria millia aureorum; ex suis subditis armare posse tria peditem millia, & equites trecentos. In Agro Pisano habet Dominium ANIANI *d' Agnano*, vnde pendet à Magno Duce; in Umbria Comitatum FLORENTILLÆ *de Fiorentillo*, vnde à Summo Pontifice; denique in regno Neapolitano Ducatum AIELANVM *d' Aiello*, vnde ab Hispano.

PRINCEPS MALESPINÆ præcipuus primarium habet oppidum Fossam nouam *Fosdinouo*, aliter *Fornouo*, & *Fuordinouo*, eius quoque domus Principes 30. quæ oppidis, quæ burgis, quæ vicis potiuntur in Lunegianâ & valle Macrensi, sed ditioni Magni Ducis omnia hæc loca implicata sunt. Domus Malespinarum annuireditus dicitur supra 50. aureorum millia possidere.

COMES PETILIANI ex familiâ Vrsinorum vnicam urbem habet inter Agrum Senensem & Castrensem; annui reditus habere dicunt aliqui 12. millia aureorum; alij tamen ferè octodecim millia ei tribuunt.

DOMINVS POPVLONII, *le Seigneur de Piombino*, & ILVÆ Insulæ, & *de l'Isle d'Elbe*, oriundus est ex Apianis, quorum primus Iacobus Apianus dictus est à pago Apiano in ora Pisanâ, qui cum amanuensisset Petro Senensium Dynastæ, cum postea cum filiis interemit, Galeatio Pisas addixit, qui vt ei gratiam rependeret Populonium cum Insulâ Iluâ ei adiudicauit. Eius Iacobi familia ita se habet.

IACOBVS Primus, Dominus Populo- nij.	G E- RAR- DVS	IA- CO- BVS II.	EMA- NVEL	IA- CO- BVS III.	IA- CO- BVS IV.	IA- CO- BVS V.	IACOBVS VI. nepos Ioan- nis Cardina- lis Saluiati, sub tutelâ matris reli- ctus.
			no,				
			NETVS aliis.				

Nunc obtinetur à Ludouisis, & ditionis eius Dominus dicitur Ludouicus *Ludouisso*. Sub Iacobo VI. Iacobus Lunensis Hispanus Dux Caroli V. Imp. hanc ditionem occupauit, & præsidio fir-
ma-

mauit. Insula quoque Ilua partim Hetruria Duci, partim Hispanis postea cessit, nam hi Portum Longonem munierunt, ille Portum Ferratum vbi Cosmopolim condidit. Sed ante paucos annos Populonio, & Portu Longone eieci sunt Hispani à Francis nostris. Hæc ditio Domino suo ante aliquot annos quadraginta millia aureorum reddebat.

§. 2. Descriptio Geographica Tuscia, seu Hetruria.

N V M. I. De *Grasimiana*, *Carfagnana*.

DITIO DVCIS } Vbi Castrum Nouum: *Castro Nuouo*, de hæc
MVTINENSIS: } ditione egimus Num. 4. §. 4. cap. 3. huius
Carfagnana. } libri, quem locum consule.

DITIO } FILATERRA: *Filaterra*, olim in Malespinarum ditio-
ne; nunc locus munitissimus Ducis contra Ge-
MAGNI } nuenses, & Hispanos Pontremulenses: caput est
Marchionatus.

DVCIS } RVPES SIBYLLINA: *Rocca Sibyllina*, oppidum quo-
que munitissimum in eodem tractu.

IN } Maliana: *Magliana*.

Castilio: *Castiglione*.

VALLE } Casulæ: *Casola*, versus ditionem Lucensem.

Fauitianum: *Finzano*.

M A- } Verrucula: *Verrucola*, Tusca cognominata.

Bagnonum: *Bagnone*, ad Fl. cognominem.

CRANA } FLVVII IN } Bagnonus: *Bagnone*.
MACRAM } Tauaronius: *Tauarone*.
& AD } CADENTES } Vtella: *Vtella*.
Bardinus: *Bardino*. } Valles pera-
meenas de-
currentes.

APEN- } LOCA INCVR- } Iussolium: *Iussolo*.
NINVM. } RENTIA IN } Riccium: *Ricco*.
AGRVM GE- } Groppolium: *Grop-*
NVENSEM } poli. } Trans flu-
uium Ma-
cram ia-
cent.

DITIO M. DVCIS IN- } Arbianum: *Arbiano*.
SERTA INTER LVNE- } Stadanum: *Stadano*.
GIANAM ET AGRVM } CAPRIOLA: *Caprignuolo*.
GENVENSEM. } Villa: *Villa*.

Parall. Geogr. Tom. II.

SSfff